17.1.

pyhä Antonios Suuri

Luostarilaitoksen isä

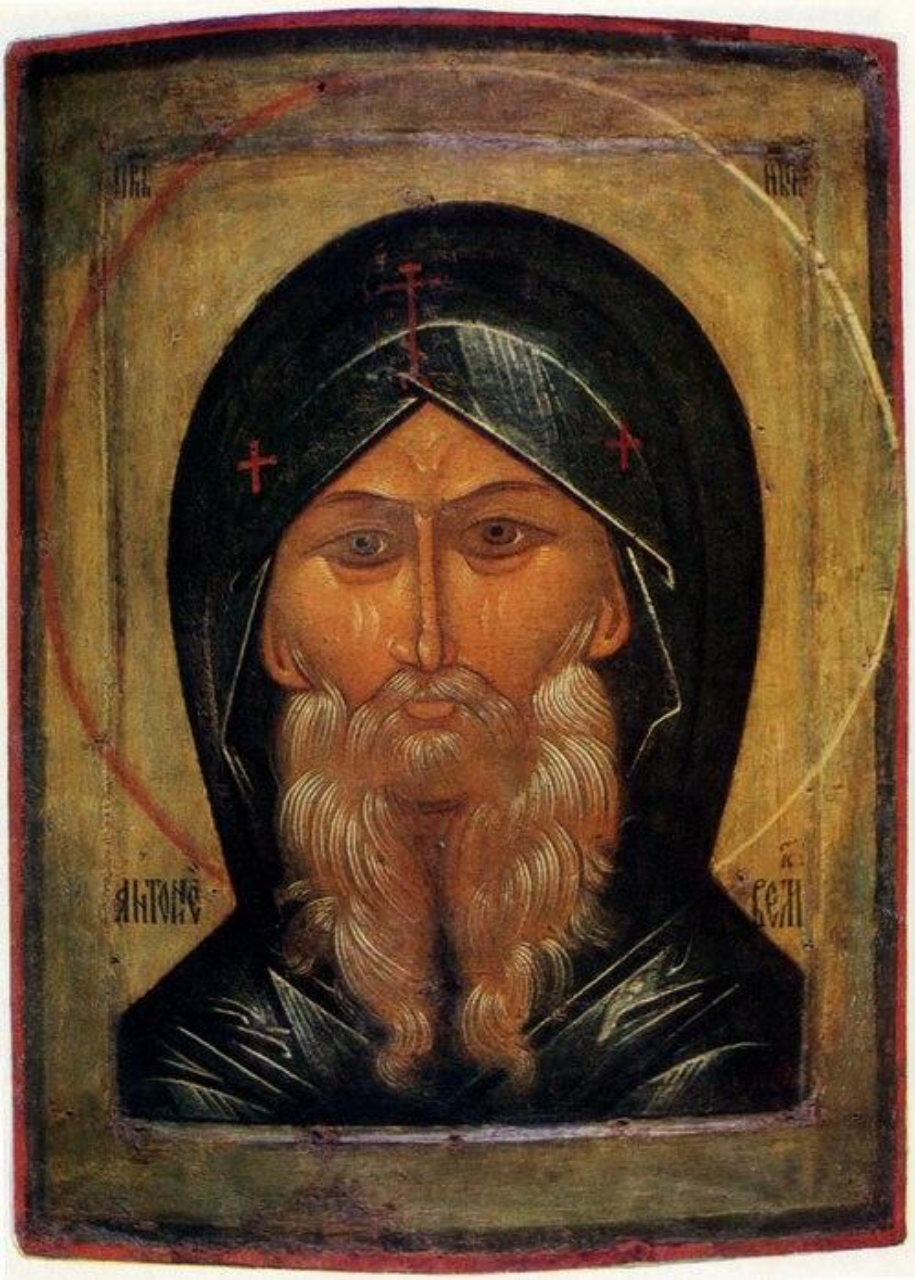
Kristillisen luostarilaitoksen perustajiksi mainitaan kolme pyhää: Antonios Suuri, Pakhomios Suuri ja Basileios Suuri.

Pyhän Antonios Suuri asui erakkona Egyptin erämaassa 200-300-luvuilla ja hänen ympärilleen muodostui erakkojen yhteisö, jota voi pitää ensimmäisenä kristillisenä luostarina.

Pyhittäjä Antonios Suuri - Suomen ortodoksinen kirkko

Antonios Suuri – Ortodoksi.net

Luostari – Ortodoksi.net

Kuva: Wikimedia Commons

Luostarilaitos

Ennen kristinuskoa

Askeesi ja maailmasta vetäytyminen on kuulunut vanhoihin maailmanuskontoihin jo ennen kristinuskoa. Juutalaisuudessa vaikutti erilaisia askeettisia liikkeitä, joiden seuraajat vetäytyivät erämaihin. Herran Edelläkävijä Johannes Kastaja kuului yhteen näistä yhteisöistä.

Jumalansynnyttäjä, vaikka olikin kihloissa, oli myös sitoutunut neitsyyteen ja omisti elämänsä Jumalan palvelemiselle. Tätä on myös pidetty esikuvana luostarikutsumukselle. (Ks. 21.11.)

Myös buddhalaisuuteen kuuluu järjestäytynyt luostarilaitos.
Buddhalaisuuden kaanon, Tripitaka, jakautuu kolmeen osaan.
Näistä ensimmäinen on luostarisääntö.

Luostarilaitoksen synty

Kristillinen luostarilaitos syntyi 200- ja 300-luvuilla Egyptin ja Syyrian erämaissa. Kristinuskon laillistumisen myötä ja ”tapakristillisyyden” yleistyessä yhä useammat halusivat vetäytyä kilvoittelemaan pois maailmasta. Aluksi luostarit olivat lähinnä erakkojen löyhästi järjestäytyneitä yhteisöjä, mutta pikkuhiljaa uusi elämäntapa otti järjestäytyneemmän muodon.

Luostarilupaukset

Pyhä Pakhomios Suuri (15.5.) kirjoitti ensimmäisen luostarisäännön, jossa hän määritteli luostarielämän periaatteet: **köyhyys, naimattomuus ja kuuliaisuus**. Tämän pohjalta pyhä Basileios Suuri (ks. 1.1.) kirjoitti luostarisäännön, jota idän luostarilaitoksessa edelleen noudatetaan.

Pyhittäjä Pakomios Suuri - Suomen ortodoksinen kirkko

Pakhomios Suuri – Ortodoksi.net

Luostarielämän muodot

Luostarit tavanomaisesti jaetaan yhteisöllisiin (kinobioottisiin) ja niihin, joissa kilvoittelijat noudattavat yksilöllistä elämänrytmiä (heremiittinen/idiorytminen). Kinobioottiset luostarit ovat yleisempiä.

Luostarivihkimys

Luostarielämään vihkiydytään asteittain. Aluksi uusi tulokas on **kuuliaisuussisarena** tai -veljenä. Tällöin hän vasta harjoittelee luostarielämää ja tutustuu yhteisöön.

Liittyessään sisaristoon tai veljestöön tulokas vihitään **viitankantajaksi**. Kansanomaisemmin sanotaan, että henkilöstä tulee puolinunna tai puolimunkki.

Pieni skeema on se, mitä kutsutaan nunnan tai munkin vihkimykseksi.

Suuri skeema on ylin luostarivihkimyksen aste. Slaavilaisessa perinteessä suureen skeemaan vihkiminen on harvinainen ja siihen vihitään yleensä vain elämän ehtoopuolella olevat luostarikilvoittelijat, jotka vihkimyksen myötä vapautetaan luostarin töistä yksinoman rukoilijoiksi. Kreikkalaisessa perinteessä lähes kaikki kilvoittelijat vihitään jossain vaiheessa suureen skeemaan.

Luostarivihkimyksen myötä henkilö nimetään uudelleen.
Kuuliaisuussisarta tai -veljeä kutsutaan hänen taivaallisen esirukoilijansa nimellä.

Kreikkalaisessa perinteessä luostarinjohtaja antaa kilvoittelijalle uuden nimen, kun tämä vihitään viitankantajaksi, ja uudelleen pieneen skeemaan vihittäessä.

Slaavilaisessa perinteessä uuden nimen saa pieneen skeemaan vihittäessä ja uudelleen suureen skeemaan vihittäessä.

Ennen luostareita erakot kilvoittelivat paitsi erämaassa ja luolissa, myös muun muassa pylväiden päällä ja maakuopissa. Tämän päivän erakkokilvoittelun muoto on kaupungissa asuminen.

Askeesi

Askeesia kuvataan usein ilmaisuilla harjoitus ja kilvoittelu. Tämä urheilusta nouseva sanasto kuvaa hyvin askeesin luonnetta: askeesilla pyrimme saavuttamaan jotakin sellaista, mikä ei onnistu meiltä ilman päämäärätietoista harjoittelua. Askeesi onkin tavallaan kurinalaista treenaamista. Sitä voi urheilun lisäksi verrata esimerkiksi soittotaidon opetteluun tai uuden kielen opiskeluun.

Askeesi liitetään aineelliseen ja ruumiilliseen itsekieltäymykseen ja kurinalaisuuteen, mutta tämä on vain yksi puoli askeesista. Askeesi on asioiden poissulkemista eli luopumista, mutta sen tulisi olla yhtä paljon myös antamista ja suuntautumista itsestä ulospäin, kohti Jumalaa ja lähimmäistä. Askeesin tulisi läpäistä meidän koko elämämme ihmissuhteista yhteiskunnalliseen toimintaan. Patriarkka Bartholomeoksen mukaan **viisas askeesi on hengellistä, ruumiillista ja järjellistä**. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sen punnitsemista, miten päivittäiset valintamme vaikuttavat lähimmäisiimme, yhteisöömme, koko yhteiskuntaan ja ympäristöön.

> *Paholainen ei syö, se ei juo, se ei mene naimisiin.*
> *Tämä askeettinen elämänmuoto ei tee siitä vähemmän pahaa.*
> Erämaan isä

Askeesi ei ole pelkkää ruumiin kuria ja itsekieltäymystä. Ruumiillisella harjoitteella on vaikutus sielulliseen elämäämme ja harjoittamalla itsemme hillintää pyrimme samalla kasvamaan hyveissä. Askeesin tulisikin olla yhtä paljon antamista, kuin luopumistakin.

Askeesi ei ole enempää tai vähempää, kuin kristillinen elämäntapa. Käytännössä se tarkoittaa **rukousta, paastoa ja hyviä tekoja**. Askeesin tavoitteena on hyveissä kasvaminen.

Joka kerta, kun Jumalan kunniaksi ja lähimmäisen hyväksi luovumme jostakin tai annamme jotakin, harjoitamme askeesia. Tällöin uhraamme itsestämme.

> Askeesi on ihmisen paratiisillisen vapauden toteuttamista – vapauden, jota toteutetaan Jumalan tahdon mukaisesti. Se tähtää langenneen ihmisen arvokkuuden palauttamiseen.

Himot ja hyveet

Kirkon perinteessä tehdään ero himon ja synnin välillä. Himo on ikään kuin kielteinen taipumus, joka helposti johtaa syntiin. Himoja koulitaan askeesilla.

Aina ei himon kuolettaminen ole välttämätöntä. Himon voi ymmärtää myös energiana, jonka voi muuttaa hyveeksi, kun sen oppii suuntaamaan oikealla tavalla. Samoin voi hyve muuttua himoksi, jollei sitä harjoita viisaasti.

Hyve ei sekään ole sama kuin hyvä teko. Hyvekin tarvitsee aisaparikseen askeesia, jotta se voi tulla lihaksi. Näin se synnyttää hyviä tekoja.

Säännöllinen hiljentyminen, rukous, itsekuri ovat keskeisiä välineitä hengellisessä kasvussa. Persoonalliseen hyveen kanssa käsi kädessä kulkee sosiaalinen evankeliumi, työ oikeudenmukaisuuden, rauhan ja ihmisarvoisen elämän hyväksi. Molemmissa on samalla tavoin kyse sitoutumisesta, työstä, vaivannäöstä. (- -) Tämä on se elämä, johon Jumala ihmistä kutsuu: taivaallisen ja maallisen, hengellisen ja profaanin ykseyteen, jossa usko tulee ilmaistuksi teoissa. (- -) Oman hengellisen perintömme valossa uskallamme sanoa, että meidän tulisi hylätä sellainen uskonto, joka etsii yksipuolisesti yksityisen sielun pelastusta ja inhimillisen kurjuuden kompensaatiota ajan rajan tuolla puolen. (- -) Jakamattoman kirkon isät sosiaalisessa ohjelmassaan kutsuivat ihmisiä aina aktiivisesti pyrkimään oikeudenmukaisuuteen, vaikkakin varoittivat identifioimasta kirkkoa johonkin ideologiaan tai konkreettiseen poliittiseen ohjelmaan. (- -) Askeesi ja paasto ovat yhä perinteisiä tapoja etsiä elämän eheyttä ja kokonaisuutta kirkon elämässä. (- -) Jumalan tahto on, että jo tässä maanpäällisessä elämässä ihminen voisi maistaa oikeudenmukaisuuden, rauhan, rakkauden ja toivon todellisuutta, eikä hänen tarvitsisi elää maanpäällisessä helvetissä. Ihminen kulkee valitsemaansa suuntaan, vaikkakin hänen päämääränsä saavuttaminen on Jumalan kädessä. ”Me tulemme siksi minkä rakkaudella valitsemme – joko synnin löyhkäksi tai Kristuksen suloiseksi tuoksuksi”, sanoo pyhä Gregorios Nyssalainen.

Piispa Ambrosius, Spiritualiteetin keskeisiä ulottuvuuksia – Alustus Canberran yleiskokouksessa 9.2.1991 (Tarhurit 1991, Suomen Ortodoksisten Opettajain Liiton 40-vuotisjuhlakirja, Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto)

Viisas askeesi ei etsi ainoastaan yksityisen sielun pelastusta ajan rajan tuolla puolen, vaan etsii aktiivisesti oikeudenmukaisuutta, rauhaa ja rakkautta jo tässä maailmassa.

Pyhän Antonioksen päivän perinneherkut

Torta di Sant´Antonio

Tämä italialainen piirakka sisältää omenaa, luumua tai kirsikkaa, sekä punaviiniä tai kermaa. Eri alueilla on omat versionsa riippuen siitä, mitä kulloinkin on saatavilla tammikuussa.

Uccelletti di Sant'Antonio / Le cillitte de Sand'Andonie

Italiassa on oma biscotti joka juhlalle. Pyhän Antonioksen kunniaksi leivotaan pikkulintuja. Katolisessa kirkossa pyhää Antoniosta pidetään eläinten suojelijana ja kirkoissa siunataan hänen muistopäivänään eläimiä.

Kuva: AAA ACCADEMIA AFFAMATI AFFANNATI: Uccelletti di Sant'Antonio, le cillitte de Sand'Andonie

Kushari

Kushari on egyptiläinen katuruoka, joka ei varsinaisesti liity pyhään Antoniokseen, mutta sopii hänen muistopäiväänsä kuin nakutettu. Se on helppo, halpa ja herkullinen. Lisäksi se on vegaaninen, mikä tekee siitä täydellisen ruuan egyptiläisen askeetin muiston juhlana.

Kushariin tulee pastaa, paistettua riisi, ruskeita linssejä ja kikherneitä. Sekaan ja päälle tehdään tomaattikastike, joka maustetaan korianterilla, valkosipulilla, chilillä ja pippurilla. Päälle vielä paistettua sipulia tai sipulirouhetta.

Egyptiläinen kushari | HS.fi

Massut täynnä: Kushari - katuruokaa Egyptistä

Vihkosen laati Maura Ihatsu.

Sivujen 1, 4, 5, 6 ja 7 kuvat: Ortoboxi Sivun 9 kuva: Maura Ihatsu